

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Tomáš Jirsa: Kolektivizace zemědělství v okrese Strakonice, Praha 2019, 148 s., diplomová práce na FF UK.

Tomáš Jirsa mě postavil před obtížný úkol – měl bych napsat posudek na jeho diplomovou práci, jehož rozsah není v principu nikde určen, ale přesto se očekává nestručný text. A přitom by stačilo napsat jen několik vět o tom, že práce je vskutku podařená a tudíž bez problémů doporučitelná k úspěšné obhajobě s hodnocením *výborně*. Nicméně zvyk si žádá rozepsat se...

Předkládaná práce je skutečně zdařilou mikrohistorickou sondou do životů strakonického venkova v neklidných měsících a letech kolektivizace československého zemědělství po nástupu komunistické diktatury. Na základě detailní znalosti archivních pramenů i pamětnických hlasů ukazuje přesvědčivě poměry celého v obecné míře fatálního procesu poznamenávajícího český venkov na řadu desetiletí, ba až do dnešních dnů. A pokud zmiňují *celý proces*, pak myslím jeho komplexní povahu sledovanou od stranických špiček a vrcholných státních a politických orgánů až po místní instance.

Práce tak skutečně vyčerpává produktivní potenciál mikrohistorické sondy, jež prostřednictvím konkrétního nahlíží a pomáhá nasvítit obecnější trendy a situace, k nimž je tak vlastně kritická... respektive nabízí nástroje a argumenty ke kritické reflexi nejen minulé skutečnosti, ale i její pozdější historiografické reflexe. Nutno dodat, že svým počinem autor rozšířil podobně tematicky zaměřené práce obhájené na Ústavu českých dějin, z nichž i já chci vyzdvihnout diplomový text Lenky Kaloušové věnovaný Lounsku. Kladně tedy hodnotím zvolené téma, autorův komplexní přístup, jistou nepředpojatost, potažmo odhodlání nahlédnout známé téma neznámými prameny, tedy řečeno poněkud odlehčeně a neoriginálně – přetáhnout zdánlivé jistoty rašplí dějin.

Jirsovu soustředěnému a přece komplexnímu pohledu na zvolené téma napomáhá zvolené tázání deklarované v úvodu práce a současně zodpovídané v průběhu textu a konečně explicitně zodpovězené, shrnuté v závěru předkládané práce. Vyřčené otázky mu jsou přitom prostředkem k ověření ústřední hypotézy. Práce tak má zřejmý úkol, směr a cíl. Ostatně i z toho důvodu nemohl autor sejít z cesty svého bádání. Stejně tak má text logickou a přehlednou strukturu. Je psán jasně a srozumitelně.

V několika ohledech jsem si ovšem nejistý, jak autora chápat. První poznámku mám k jeho pojetí *moci*. Hned v první výzkumné otázce deklaruje Tomáš Jirsa, že chce zjistit, jaká byla podoba moci v raném období komunistického režimu. Má první otázka do diskuze proto zní – jak pojímá autor *moc*? Co je to tedy *moc*, pokud má *nějakou* podobu?

Druhým momentem, který mě v případě předkládané práce zaujal a zajímá, je autorův psychologický zájem. Určitě je atraktivní a zajímavé chopit se psychologie a jejím prostřednictvím nahlédnout jednání a chování minulých aktérů. Autora se však chci optat, zda nevidí problém v tom, že psychologie vlastně myslí nehistoricky...? Jak moc lze aplikovat psychologii, jež generalizuje, zobecňuje, respektive teorie zformulované v odlišných podmínkách a jistých situacích, na jednání a chování aktérů, které bylo ryze individuální a odehrávalo se v jedinečných, neopakovatelných situacích? Jen na okraj dodávám, že Zimbardův Stanfordský vězeňský experiment, který Tomáš Jirsa zmiňuje, se dočkal kromě ocenění z řady důvodů rovněž kritiky.

Posledním podnětem k diskuzi je otázka vztahu *anomálie* a *totalitní moci*. Tomáš Jirsa předpokládá *system totalitní moci*, ale současně nefungující jako dokonalý stroj. Má jedna otázka k vyjasnění proto zní: je *totalita moci* slučitelná s nedokonalou funkčností tohoto stroje? A dále autor zmiňuje *anomálie* v postupu kolektivizace. V jakém slova smyslu jsou zde myšleny ony *anomálie*? Proč *anomálie*? Protože jinde byla kolektivizace příkladná? Pokud ano, tak jak se tedy popasovat s onou místní *anomálií* ve vztahu k totalitnosti moci...? A pokud lze vysledovat jisté *anomálie* v postupu kolektivizace i jinde (snad prostřednictvím práce Lenky Kaloušové?), tak jak se popasovat s totalitností kolektivizace? Co je tedy vlastně v procesu kolektivizace tím *normálním*, vůči čemu autor vymezuje *anomálie*? Co je tedy tím *normálním* stavem...? Pokud by tedy realita v regionech byla mnohem pestřejší a rozhodně nejednoznačná a neodpovídající direktivám a předpisům z centra...?

Nicméně mé otázky nijak nedevalvují přínos předkládané diplomové práce Tomáše Jirsy. Jde jistě o práci podařenou a proto ji opravdu, jak bylo ostatně již předznamenáno, doporučuji k úspěšné obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.